

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Mikä on keskeistä kiusaamisen vastaisessa työssä kouluissa?

Arviointiasiantuntija Niina Rumpu

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Kiusaamista ehkäisevien sekä hyvinvointia ja työrauhaa parantavien menetelmien arviointi

Arviointi kohdistui perusopetuksessa käytössä oleviin kiusaamisen vastaisiin menetelmiin. Menetelmällä tarkoitetaan tässä arvioinnissa erilaisia kiusaamisen vastaisia toimintamalleja ja ohjelmia, joilla on määritelty vastuutaho menetelmän organisointiin, kehittämiseen ja seurantaan. Menetelmät kohdistuivat kiusaamisen ehkäisyyn, siihen puuttumiseen tai näihin molempiin.

Arvioinnin tarkoituksena ei ollut asettaa arvioitavia menetelmiä vastakkain tai vertailla niiden paremmuutta, vaan tuoda tietoa menetelmien toimivista käytänteistä ja kehittämiskohteista. Menetelmiä arvioitiin niiden käytettävyyden, juurrutettavuuden ja tuloksellisuuden kautta.

Käytettävyyttä kouluissa edistävät

- Menetelmä pohjautuu tutkittuun tietoon ja sen teoreettinen viitekehys sopii koulun arvoihin
- Selkeät ja monipuoliset materiaalit, jotka on helppo ottaa osaksi koulun arkea ja opetusta
- Materiaalien laajuus ja niiden sopivuus niille ikäryhmille, joille sitä käytetään
- Materiaaleja tulee olla mahdollisuus myös soveltaa oman koulun tarpeisiin

Mikä edistää:

”Materiaalit, joita on helppo käyttää ja sopivat ikätasolleen, tulee kätevästi napattua osaksi opetusta.”

”Helppous sen arkikäytössä”

Mikä estää:

”Perehdytyksen puute, menetelmän jäykkyys”

”Opettajat eivät ole saaneet riittävästi koulutusta ja tukea menetelmän käyttöön.”

”Det förebyggande arbetet hänger på varje enskild lärares insats och vilja att avsätta tid.”

Juurutettavuutta kouluissa edistävät

- Menetelmän käyttöön sitoutunut henkilöstö ja johdon tuki
- Silloin kun menetelmässä on elementtejä, jotka saadaan sujuvasti osaksi koulun arkea ja muuta hyvinvointityötä, on juurtuminen sujuvampaa
- Vastuuta menetelmän käytöstä ei tulisi jättää vain muutamalle vastuuhenkilölle
- Juurtumisen kannalta merkityksellistä on se, millainen asema menetelmälle annetaan koulun kiusaamisen vastaisessa työssä

Mikä edistää:

”Menetelmä on jo niin kiinteä osa koulumme toimintaa, että sen tietävät kaikki eikä toimintaa kyseenalaisteta, siihen kaikki ovat sitoutuneet.”

”Rehtorin myönteinen suhtautuminen ja asian esillä pitäminen.”

Mikä estää:

”Sitoutuminen toimintamalliin ja ajankäytön ongelmat. Palaverien ajan löytäminen.”

”Joillakin opettajilla voi olla omia tapoja selvittää esimerkiksi kiusaamista omassa luokassaan.”

Tuloksellisuutta kouluissa edistävät

- Menetelmillä on tarjolla kouluille erilaisia seurantaan liittyviä ohjeita ja tiedonkeruutapoja
- Kiusaamisen vastainen työ koettiin tuloksellisempänä niissä kouluissa, joissa menetelmän käyttöön sitouduttiin paremmin
- Koulujen oma työ kiusaamisen seurannassa, toiminnan arvioimisessa sekä kehittämisessä tärkeää ja auttaa myös menetelmiä kehittämään omaa toimintaansa
- Monista menetelmistä vielä melko vähän tutkimustietoa saatavilla -> tietoa tarvitaan lisää

Millaisia tuloksia näkyy koulun arjessa:

”Helpompi ottaa keskusteluun vaikeitakin asioita. - Kodit ovat tietoisia käsiteltävistä asioista ja jollakin tavalla mukana prosessissa - Sekä henkilöstö että oppilaat ovat tulleet tietoisiksi yhteisistä käsitteistä, mikä helpottaa keskinäistä ymmärrystä ja vuorovaikutusta.”

”Kiusaaminen on vähentynyt koulussamme. Tietoisuus kiusaamiseen liittyvistä ilmiöistä on lisääntynyt. Ennaltaehkäisevätyö on systemaattisempaa.”

”Yhteisöllisyyden lisääntyminen, oppilaiden osallisuus”

Mihin tulisi kiinnittää huomioita?

- **Kiusaamisen vastaiselle työlle on kouluissa varattava riittävät resurssit.**
- **Kiusaamista ehkäisevää työtä tulee kouluissa jäsenellä selkeämmin.**
- **Kiusaamiseen puuttumisen tapoja tulee tehdä näkyväksi.**
- **Menetelmien kehittämisessä tulee huomioida paremmin niiden rinnakkainen käyttö.**
- **Menetelmien jatkuvaa arviointia tulee kehittää.**
- **Oppilaiden ja huoltajien roolia koulujen kiusaamisen vastaisessa työssä tulee vahvistaa.**